

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta

MTK lausunto valtiovarain valiokunnalle asiasta VNS 2/2022 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Valtioneuvoston selonteossa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026 linjataan talouspolitiikan perusteita lähivuosiksi.

Venäjän 24.2.2022 käynnistämä raaka hyökkäyssota Ukrainaan on muuttanut maailmaa nopeasti ja monin tavoin pysyvästi. Tilanteen seuraukset tuntuvat vahvasti myös Suomen taloudessa. Hallituksen kehysriihessä ja jo aiemmin päätetyssä pääosin maatalouteen kohdistetussa huoltovarmuuspaketissa hallitus on reagoinut muuttuneeseen tilanteeseen. Venäjän hyökkäyssodasta aiheutunut tilanne on edelleen arvaamaton ja nopeatkin muutokset voivat olla mahdollisia. Tilanteeseen on varauduttava ja etusijalle on asetettava kansalaisten turvallisuus, ruoka ja lämpö. Näissä asioissa hallituksella on tarvittaessa oltava valmiutta myös uusiin nopeisiin toimiin.

On myönteistä, että puolustusbudjetin lisäksi äskettäisessä kehysriihessä merkittäviä lisäpanostuksia kohdistettiin TKI-varoihin. Nämä ovat nyt hyvin perusteltuja kohteita. Suomen talous ja tuotanto ovat murroksessa. Vihreä siirtymä edellyttää tutkimus- ja tuotekehitysvarojen kohdentamista vihreisiin elinkeinoihin. Biotalousmahdollisuudet hyvinvointimme edistämässä ovat merkittäviä. Korkealla tasolla oleva tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä osaaminen luovat perusteita taloutemme kasvulle. Uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvien toimialojen tutkimukseen ja kehitykseen panostaminen palvelee myös ilmastomuutoksen vastaista taistelua ja ilmastomuutokseen sopeutumista. Lyhyellä aikavälillä Suomen EU-elpymishojelman mahdollisuudet myös tutkimus ja kehittämistoiminnan vahvistamisessa on hyödynnettävä. On erityisen tärkeää, että selonteon aikavälillä suomalaiset yritykset pääsevät mukaan ennustettuun kansainväliseen kasvuun ja mukaan EU:n vihreän siirtymän ja erityisesti energiasektorilla tarvittavien valtavien investointihankkeiden toteutukseen. Kuten selonteon herkkyytarkastelusta käy hyvin ilmi, talouden kasvulla ja työllisyydellä on oleellinen vaikutus julkisen velan osuuteen ja rahoitusasemaan BKT:stä.

MTK tukee hallituksen tavoitteita työperäisen maahanmuuton lisäämisestä. On tärkeää, että tilapäistä suojelua tarvitsevat Ukrainasta sotaa paenneet ihmiset kyetään integroimaan mahdollisimman hyvin Suomeen ja myös Suomen työmarkkinoille. MTK kehottaa hallitusta

etsimään myös keinoja harvaan asuttujen alueiden työvoimapulaan sekä edistämään työntekijöiden jatkuvaa oppimista mm. ammatillisen koulutuksen kautta.

MTK pitää keskeisenä sitä, että tasapainoinen aluekehitys, ihmisten ja yritysten oikeidenmukainen kohtelu vihreässä siirtymässä sekä kansallisen kilpailukyvyn vahvistaminen sisältyvät Suomen talouspolitiikan linjauksiin.

Erityistä energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamisen menolisäyksistä

Valtioneuvoston selonteossa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026 esitetään seuraavat toimet omavaraisuuden vahvistamiseksi, fossiilisesta energiasta luopumiseksi ja investointien vauhdittamiseksi sekä maatalouden toimet

Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen vaikutuksiin varautumiseksi varautumisen ministerityöryhmä on linjannut energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi toimenpidekokonaisuudesta kohdistuen vuosille 2022—2023, jonka tavoitteena on nopeuttaa merkittäväällä tavalla irtautumista fossiilisesta energiasta sekä tukea uuden teknologian käyttöönottoa (vihreä siirtymä). Toimiin kuuluvat energiainvestointien vauhdittaminen, fossiilisista polttoaineista irtautuminen liikenteessä sekä pientalojen ja muiden asuinrakennusten lämmitysratkaisut. Hyökkäyksen vuoksi pahentuneen maatalouden kustannuskriisin helpottamiseksi ja huoltovarmuuden turvaamiseksi on päätetty toimia, jotka lisäävät tukea kotimaiselle ruoantuotannolle akuutissa tilanteessa. Kokonaisuus sisältää nopeavaikutteisia tukimuotoja tilojen maksuvalmiuden tukemiseksi sekä toimia, joilla vauhditetaan energiaomavaraisuuden kasvattamista ja siirtymää pois fossiilisista tuotantopanoksista. Edellä mainittujen toimenpiteiden kokonaisuus on kehyskaudella seuraava:

- Investointituki mm. biokaasumädätteiden kehittyneille käsittelytekniikoille 7,5 milj. euroa
- Maaseutuyritysten energiainvestoinnit (biokaasuinvestoinnit) 10 milj. euroa
- Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman lisärahoitus 6 milj. euroa
- Kosteikkoviljelyn tukeminen 30 milj. euroa
- Teiden ja siltojen kuntokartoitus ja aktivointitoimenpiteet 2,5 milj. euroa
- Yksityistieavustukset huoltovarmuuden ja kotimaisen puun saatavuuden varmistamiseksi 10 milj. euroa
- Hankintatuki täyssähköautoille 3,5 milj. euroa
- Hankintatuki sähkö- ja kaasukäyttöisille pakettiautoille 1,5 milj. euroa
- Hankintatuki sähkö- ja kaasukäyttöisille kuorma-autoille 1 milj. euroa
- Pientalojen öljylämmityksestä luopumisen avustusten käsittelyyn tarvittavat ELY:n resurssit 3 milj. euroa
- Energiatuki 100 milj. euroa valtuus v. 2023
- Vetyhankeet 100 milj. euron valtuus v. 2023
- Akkustrategian mukaiset investoinnit 25 milj. euron valtuus v. 2023
- Liikennesähkön ja kaasun julkisen jakeluinfran tuki 6,5 milj. euroa
- Ravinne- ja energiavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä, investointituki 18 milj. euroa
- Ravinne- ja energiavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä: T&K-osuus 12 milj. euroa
- Yksityisen latausinfra tuki taloyhtiöille 10 milj. euroa
- Avustukset asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseksi ja kaukolämpöön liittymiseksi 32 milj. euroa

Näiden toimien määräraha-vaikutukset kehyskaudella ovat 204 milj. euroa v. 2023, 140 milj. euroa v. 2024, 115 milj. euroa v. 2025 sekä 45 milj. euroa v. 2026, ja ne on huomioitu valtiontalouden kehyspäättöksessä kehysten ulkopuolisina menoina. Valtuuksilla budjetoitavien kokonaisuuksien osalta määräraha-vaikutus ajoittuu useammalle vuodelle.

MTK:n kanta esitykseen

MTK pitää panostuksia tarpeellisina. Toimenpide-esitykset vähentävät tarvetta hankkia kalliita fossiilisia tuontipolttoaineita, parantavat Suomen energiaomavaraisuutta, edistävät yhteiskunnan sähköistymistä ja siirtymää hiilineutraaliuteen.

MTK:n näkemyksen mukaan valitut toimenpiteet ovat siinä määrin nopeasti toteutettavissa kuin energia-alalla tehtävät investoinnit ja ylipäätään ovat. Toimenpiteiden realisoituessa myönteiset vaikutukset toteutuvat ajallaan. Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026 ei sisällä kirjauksia turpeen käytettävissä olon varmistamiseksi tulevana lämmityskausina. Varautumisen ministerityöryhmä on kuitenkin tehnyt päätöksen turpeen huoltovarmuus roolin varmistamisesta huoltovarmuuskeskuksen ja markkinatoimijoiden yhteistyönä tuleviksi lämmityskausiksi. MTK pitää tätä päätöstä merkittävänä erityisesti lyhyen aikavälin lämmön tarjonnan takaamiseksi.

MTK pitää tärkeänä, että hallinnonalan sisällä voidaan säilyttää budjettikaudella joustavuus toimenpiteiden rahoittamisessa. Esimerkkinä tästä voidaan pitää esimerkiksi biokaasuinvestointien ja kosteikkoviljelyn välistä budjettiallokaatiota. Budjettikaudella voi esiintyä tarvetta allokoida varoja toimenpiteeltä toiselle. MTK:n näkemyksen mukaan tähän tulee varata mahdollisuus erityisesti tilanteessa, jossa energian ja lannoitteiden hinnat ovat erittäin korkealla tasolla ja ruoantuotannon huoltovarmuus on varmistettava. Ensisijaisesti on rahoitettava toimia, joista on suoraa hyötyä energia- ja ruoantuotannon omavaraisuuden takaamisessa. Tällaisia toimia julkisen talouden suunnitelmassa ovat erityisesti biokaasuinvestointeihin ja ravinteiden kierrättämiseen liittyvät toimet.

Helsingissä 23.5.2022

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Anssi Kainulainen
Energia-asiantuntija